

Bijlage - Stand van zaken m.b.t. de in de notitie genoemde 5 interventiesporen

Spoor 1: Onderzoek en innovatie gericht op productiviteits- verbetering in een veranderende klimatologische context

Versterking internationaal onderzoek

- In december 2008 is de ingrijpende reorganisatie van de architectuur van het **CGIAR**-systeem (*Consultative Group for International Agricultural Research*) unaniem goedgekeurd. De voortgang van het veranderingsproces in 2009 is bepalend voor de ophoging van de Nederlandse bijdrage aan de *Consultative Group (CG)*. Tijdens de *Annual General Meeting (AGM)* is een *transition management team (TMT)* opgericht. Dit TMT werkt aan de herstructurering van de CG-instituten en het opzetten van de *Global Donor Fund*. Samen met de instituten en de *Global Forum for Agricultural Research (GFAR)* wordt gewerkt aan de formulering van megaprogramma's.
- Aan **FARA** (*Forum for Agricultural Research*) is in 2008 een directe instellingsbijdrage van EUR 1 miljoen toegekend. Deze bijdrage zou vanaf 2009 worden opgenomen in de *trust fund* financiering. Nederland kan echter pas bijdragen aan het *multi-donor Trust Fund* als de problemen rondom de inwerkingstelling daarvan zijn opgelost.
- In oktober 2009 is aan **ICARDA** een instellingsbijdrage van EUR 2 miljoen per jaar voor een periode van drie jaar toegekend. Het programma is gericht op armoedebestrijding en productiviteitsverbetering in ecologisch zeer kwetsbare gebieden en met speciale aandacht voor fragiele staten waaronder Afghanistan en de Palestijnse gebieden.
- In augustus 2008 is een overeenkomst aangegaan met **IFPRI** (*International Food and Policy Research Institute*) voor een bijdrage van EUR 3 miljoen per jaar voor de periode 2008-2010. Mede dankzij deze steun levert IFPRI een directe bijdrage aan beleidsondersteuning m.b.t. vraagstukken over de relatie tussen landbouw, armoede en voedselzekerheid. In 2008 heeft IFPRI internationaal gezaghebbende analyses van de effecten van de voedselprijzen crisis en de financiële crisis op armoede en voedselzekerheid in ontwikkelingslanden uitgevoerd en gepubliceerd. IFPRI is daarnaast betrokken bij het CAADP (*Comprehensive Africa Agriculture Development Programme*) en ondersteunt landen bij de uitvoering van sectoranalyses.

Innovatie en productiviteitsverbetering

- **Landbouwonderwijs Afghanistan:** In april 2009 is met de Afghaanse ministers van onderwijs en landbouw een MoU ondertekend voor de samenwerking op het gebied van landbouwonderwijs met het oog op verbetering van de landbouwproductie en voedselzekerheid in Afghanistan. Nederland zal *lead-donor* op dit terrein zijn. Voor de

inceptiefase, die loopt tot oktober 2010, is een bedrag van EUR 5 miljoen beschikbaar.

- In 2008 is een bedrag van EUR 5,5 miljoen vrijgemaakt voor de periode 2008-2011 ten behoeve van onderzoek, onderwijs en capaciteitsopbouw, uit te voeren door de **WUR** en partners. Daarvan is reeds EUR 435.000 besteed. Voor het resterende bedrag zijn in de eerste helft van 2009 verplichtingen aangegaan via een viertal programma's. Deze programma's zijn gerelateerd aan alle vijf sporen van de notitie en zijn gesitueerd in Zuid-Afrika, Ethiopië, Kenia, Soedan, Mozambique en Malawi. De programma's hebben betrekking op productiviteit, privaatsamenwerking, ketenontwikkeling, markttoegang en voedselzekerheid. Armoedebestrijding wordt gekoppeld aan economische ontwikkeling, instanties worden versterkt via samenwerking met coöperaties en in de meeste programma's is expliciet aandacht voor inkomensverbetering van kleine boeren. Kennisontwikkeling en capaciteitsopbouw zijn dwarsdoorsnijdende thema's, ondersteunend aan de programma's.
- In november 2008 heeft overleg plaatsgevonden met de vicepresident van **AGRA** (*Alliance for a Green Revolution in Africa*). Er bestond onzekerheid over de werkelijke slagkracht van AGRA in het veld en over de manier waarop zij voorbouwt op de capaciteit van bestaande organisaties en initiatieven. Een *multi-donor fact-finding missie* (*Bill & Melinda Gates Foundation, Rockefeller Foundation, DFID en DGIS/LNV*) heeft in juni 2009 de nieuwe strategie waarin het behalen van de MDG's en impact voorop staat doorgelicht. Op basis daarvan zal een mogelijke samenwerking nader worden bezien, waarbij de positionering van AGRA ten opzichte van andere actoren, waaronder de donoren en de effectiviteit van de interventies en partnerschappen van AGRA, belangrijke elementen zijn. Afhankelijk van deze voortgang en in navolging van de uitkomst van CSD 17 zal met AGRA een programma kunnen worden ontwikkeld.
- Hervormingen van **FAO**: Tijdens de Speciale Conferentie in november 2008 werd een implementatieplan voor grondige hervormingen van de FAO aangenomen. Nederland is actief betrokken bij het hervormingsproces.

Spoor 2: Publieke dienstverlening en instituties

intensivering in rurale private sector ontwikkeling

- De landbouw- en rurale private sector ontwikkeling wordt via een aantal **ambassadeprogramma's** ondersteund. Hoewel de absorptiecapaciteit bij ontvangende instellingen een punt van aandacht is om de voorgenomen extra investeringen van EUR 21 miljoen per jaar te kunnen plegen, laten voorbeelden als Ethiopië en Rwanda zien dat deze extra inzet haalbaar is.

ondersteuning boerenorganisaties/coöperaties

- De doelstelling van het Programma Ondersteuning Producentenorganisaties (**POP**) is om boeren- en boerinnenorganisaties in OS-landen te ondersteunen ter versterking van hun onderhandelingspositie in de politieke en handelsarena. Zo kunnen zij meer invloed uitoefenen op het ondernemingsklimaat en kan de economische positie van de boeren worden verbeterd. Het programma loopt van 2007 – 2010. Agriterra is de penvoerder van het programma. POP wordt uitgevoerd binnen Agricord, een consortium van 8 agri-agencies uit 7 OESO landen. Het programma is operationeel in 47 landen. Ook andere donoren zullen gaan bijdragen. Er zijn al bijdragen van Canada, Finland en Zweden. De *Bill and Melinda Gates Foundation* heeft ook belangstelling.
- Ambassades in landen als Burundi, Mozambique, Oeganda en Bolivia hebben hun inzet met partners gericht op betere rechtszekerheid en toegang tot land opgeschroefd. Een **IS Academie land governance** is opgezet. Daarnaast is Nederland lid geworden van de *EU Working Group on Land* welke zich ondermeer richt op donorafstemming ten aanzien van actuele zaken zoals de grootschalige aanschaf van land door buitenlandse regeringen en bedrijven in ontwikkelingslanden.
- De voortgang ten aanzien van beter en relevanter formeel en informeel beroepsonderwijs is ook bemoedigend. In landen als Rwanda, Ethiopië, Oeganda, Kenia, Afghanistan wordt door ambassades meer geïnvesteerd in het bevorderen van betere werkrelaties tussen het (rurale) bedrijfsleven en (rurale) vakonderwijsinstellingen. Het door **NUFFIC** uitgevoerde - recent geformuleerde - **NICHE** programma kan complementair bijdragen aan effectieve samenwerking tussen (consortia van) Nederlandse en lokale kennisinstituten.

ondersteuning infrastructuur

- Een evaluatie van **PPIAF** (*Public-Private Infrastructure Advisory Facility*) heeft plaatsgevonden. Op basis van deze evaluatie zal DfID samen met andere donoren een voorstel doen over eventuele uitbreiding van het werkterrein van PPIAF naar onderwerpen die nauw met landbouw verbonden zijn zoals irrigatie- en drainagesystemen.

ondersteuning financiële sector

- Het **Rabobank Guarantee Fund**, tot nog toe vooral actief in Latijns-Amerika, zal zich eveneens op Afrika en Azië gaan richten. Het gaat hierbij om het verstrekken van leningen onder zachte voorwaarden voor kleine coöperaties. Er zijn een aantal projecten in voorbereiding.
- Het voorstel van **Triodos** voor handelsfinanciering ten behoeve van coöperaties is in de tweede Schoklandfondssubsidieronde goedgekeurd. Inmiddels is Triodos met de andere betrokken partners voortvarend aan de slag met de uitbreiding van handelsfinanciering aan landbouwcoöperaties.
- Binnen de subsidieregeling **mesofinanciering** voor projecten ter versterking van het MKB in de pilot-landen Georgië, Mozambique en Vietnam is het eerste programma van start gegaan.

bedrijfsleveninstrumenten

- Het Programma Samenwerking Opkomende Markten (**PSOM**) is in 2008 gemoderniseerd. Het budget voor het nieuwe programma met de naam Private Sector Investeringsprogramma (**PSI**) is op jaarbasis verhoogd van EUR 60 miljoen naar EUR 70 miljoen.

ondersteuning verzekeringsinstrumenten

- Voor landbouwverzekeringen is in 2009 ca. EUR 2 miljoen gereserveerd. Via de *Commodity Risk Management* Group van de Wereldbank draagt Nederland USD 1,8 miljoen bij aan het *multi-donor Trust Fund*. Het fonds is opgezet om het gebruik van reeds beschikbare instrumenten ter afdekking van prijs- en weerrisico's te stimuleren in ontwikkelingslanden. Zo wordt in Senegal een regenvalindex verzekering ontworpen, hebben boeren in Malawi een indexgebaseerde weersverzekering gekregen en wordt ook in Nicaragua een weersverzekering aangeboden.
- Een Schoklandvoorstel, ingediend door **EARS**, een bedrijf uit Delft, tezamen met Ecorys en *RABO development*, werd goedgekeurd. Het project gaat over de gebruikmaking van satellietgegevens voor weerverzekeringen voor boeren.
- Het *Health Insurance Fund* (**HIF**), bedoeld voor het vergoeden van medische kosten gericht op de armen op het platteland in Nigeria heeft zich inmiddels uitgebreid naar Tanzania.

ondersteuning ontwikkeling en uitvoering landbouwbeleid

- De bijdrage van Nederland aan het **CAADP** multi-donor trust fund is vanaf januari 2009 ingegaan voor een periode van 5 jaar (EUR 1 miljoen/jaar). Naast de inzet op de formulering van nationale investeringsprogramma's voor de landbouwsector streeft CAADP naar grotere programma's gericht op regionale integratie. Uit de recente partnerschapplatform bijeenkomst kunnen we concluderen dat CAADP meer capaciteit heeft ontwikkeld en meer strategisch wil inzetten op beleidsontwikkeling, waardoor landbouwinstaties beter gebruik kunnen maken van onderzoeksresultaten van landbouwkundig onderzoek.
- In navolging van de uitkomsten van **CSD-17** wordt in 2010 en 2011 voorzien in samenwerking met ontwikkelingslanden op het gebied van landbouw en klimaat door middel van capaciteitsopbouw, kennisoverdracht en concrete implementatie van maatregelen in ontwikkelingslanden, zoals het verhogen van de klimaatbestendigheid van landbouw in ontwikkelingslanden (voedselzekerheid), de rol van de landbouw in het oplossen van het klimaatprobleem en het verminderen van ontbossing in ontwikkelingslanden. Verhoging van de landbouwproductiviteit en efficiëntie is cruciaal in de uitstoot van broeikasgassen in de landbouw. Dit heeft eveneens een positief effect op de voedselzekerheid. Zo kan gedacht worden aan ondersteuning van de FAO in Afrika, het CGIAR *Climate Change Challenge* programme en

uitbouw van het capaciteitsopbouw programma in Oost Afrika (inzet WUR). In samenwerking met de Wereldbank zal gezocht worden naar het *multiplier effect* ten behoeve van de verdere invulling van de rol van landbouw en klimaat in ontwikkelingslanden.

Aan de Wageningen UR worden trainingsprogramma's uitgevoerd op het gebied van capaciteitsopbouw voor overheidsfunctionarissen uit ontwikkelingslanden, met als doel de ontwikkeling van de lokale landbouw beleidsmatig te ondersteunen.

Spoor 3: Duurzame ketenontwikkeling

publiekprivate partnerschappen in verduurzaming grondstoffenketens

- De **WSSD** (*World Summit on Sustainable Development*)-partnerschappen in Oost-Afrika (tuinbouw), West-Afrika (vis) en Indonesië, Vietnam en Maleisië (koffie, cacao, palmolie, vis en garnalen) werden geëvalueerd. Bezien zal worden of en zo ja hoe er in Azië vervolg aan gegeven zal worden. In deze partnerschappen werken bedrijven, NGO's en overheden samen om productie en handelsketens te verduurzamen en om van de betreffende producten de Europese regionale en lokale markten te ontsluiten. Er zijn workshops geweest in de partnerlanden om de knelpunten in de ketens te identificeren. In navolging hiervan zijn projecten geformuleerd en uitgevoerd. Dit betreft onder andere trainingen en capaciteitsopbouw, bewustwording van lokale producenten van duurzame productie, waarbij met name aandacht wordt besteed aan kleine producenten (*smallholders*) en kennisoverdracht betreffende internationale wet- en regelgeving (inzake handelsverkeer en voedselveiligheid). Deze activiteiten worden ondersteund met wetenschappelijk onderzoek t.a.v. onder andere bodemgebruik en alternatieve productiewijzen.
- In oktober 2008 werd het Initiatief Duurzame Handel (**IDH**) gelanceerd. De Nederlandse bijdrage aan dit Schoklandinitiatief bedraagt EUR 31 miljoen voor de periode 2008-2013 en de particuliere sector investeert een vergelijkbaar bedrag. In november 2009 werd voor 2011 een additionele toezegging gedaan van EUR 20 miljoen. Het IDH heeft inmiddels de verduurzaming van een aantal agri-ketens opgepakt. In 2008 zijn programma's van start gegaan voor cacao, natuursteen, soja, hout- en bosproducten. Recentelijk zijn goedgekeurd thee en toerisme. Binnen elke keten wordt samengewerkt met tal van partners. Bijvoorbeeld binnen de cacaoketen met Ahold, Cargill, Mars, Heinz, Ecorn, Solidaridad, Oxfam Novib, Utz Certified; de thee-keten met onder meer UNILEVER, Sara Lee, Oxfam Novib, Tropical Commodity Coalition; toerismeketen met ANVR, WUR, CBI, WWF, Baobab; sojaketen met productschap margarine, vetten en oliën en de deelnemers van de *roundtable for responsible soy*. Nederland wil zich nadrukkelijker richten op duurzame

soja en kwekvis en proberen beide dossiers op de Europese agenda te krijgen.

- Nederland ondersteunt de door het bedrijfsleven en NGO's opgezette multistakeholderprocessen om de **palmolie en sojasector** te verduurzamen. Hierbij wordt ingezet op een uiteindelijke certificering van de internationale bulkstromen van deze productgroepen. Inmiddels zijn zowel voor palmolie als soja duurzaamheidsprincipes en -criteria vastgesteld. Ten aanzien van palmolie is een certificeringssysteem ontwikkeld en voor soja is dit in gang gezet. Nederland zal de komende tijd het roundtable-proces blijven ondersteunen. Daarbij wordt in het bijzonder gedacht aan de initiatieven vanuit de sector gericht op de opzet van een compensatiemechanisme voor milieudiensten, de ontwikkeling van instrumenten die certificering van soja mogelijk maken en de verbreding van het draagvlak van de roundtables in belangrijke producenten/of consumentlanden zoals China, India, de VS en andere EU-lidstaten.

biobrandstoffen

- Voor activiteiten op het gebied van verduurzaming van productie van **biomassa** voor biobrandstoffen in ontwikkelingslanden, monitoring van indirecte effecten en ontwikkeling van certificering van duurzame biomassa is door het Directoraat-generaal Internationale Samenwerking (DGIS) een financieringsfaciliteit opgezet van EUR 17,5 miljoen die in uitvoering is bij SenterNovem. Een eerste aanbesteding werd in januari jl. uitgeschreven en leverde een totaal van EUR 4,5 miljoen aan projecten op. Een tweede aanbestedingsronde is recentelijk aangevangen.
- Nederland heeft een actieve bijdrage geleverd aan op Europees niveau gemaakte afspraken over duurzaamheid van **biobrandstoffen** tot stand zijn gekomen in het kader van de vereisten voor meetellen van biobrandstoffen in de overeengekomen bijmengingverplichting als onderdeel van het pakket maatregelen in de Richtlijn Hernieuwbare Energie, dat in december 2008 werd goedgekeurd.
- Met twee landen (Mozambique en Indonesië) is er een intensieve beleidsdialoog en samenwerkingsprogramma over verduurzaming van de productie van **energiegewassen**.

productstandaarden

- De Nederlandse bijdrage aan **STDF** (*Standard and Trade Development Facility*) van de WTO is verhoogd naar EUR 2,4 miljoen voor een periode van 4 jaar. Deze bijdrage maakt deel uit van een strategische inzet op capaciteitsopbouw om ontwikkelingslanden door middel van verschillende activiteiten in staat te stellen hun positie in de WTO te versterken en effectief deel te nemen aan internationale fora en onderhandelingen op het gebied van handel en ontwikkeling.

lokale markten

- In de beleidsdiscussies over Economische Partnerschap Akkoorden (EPA's) van de Europese Unie met ACP-landen werd bereikt dat aan deelnemende landen in beginsel volledig vrije markttoegang in de EU wordt geboden, inclusief de voor veel landen belangrijke landbouwsector. Vanwege de kwetsbaarheid van hun regionale en lokale markten, zijn de akkoorden asymmetrisch en kunnen ACP-landen en regio's voor de vrijmaking van hun eigen markttoegang van landbouwproducten overgangstermijnen hanteren danwel permanente uitzonderingen toepassen.

markttoegang en eerlijke concurrentie

- De *World Trade Organisation (WTO)* ontvangt de komende vier jaren in totaal EUR 8 miljoen van Nederland voor capaciteitsopbouw om ontwikkelingslanden in staat te stellen hun positie in de WTO te versterken, effectief deel te nemen aan internationale onderhandelingen op het gebied van handel en ontwikkeling en in te haken op problemen rond productstandaarden. Dit gebeurt door onder meer het opleiden van onderhandelaars uit de armste en meest kwetsbare ontwikkelingslanden, gerichte kennisoverdracht op de diverse gebieden van het WTO-systeem (waaronder landbouw) en steun aan de STDF (*Standards and Trade Development Facility*). De verschillende WTO bijdragen zijn in 2008 ondergebracht in één enkele overeenkomst.

handelsgerelateerde hulp van Nederland op het terrein van regionale markten

- Op het gebied van **handelsfacilitatie** zijn diverse initiatieven ontwikkeld om de problemen, zoals op het gebied van transport, logistiek en grensafhandeling aan te pakken, die ook voor de landbouwsector van vitaal belang zijn. Zo wordt met de Werelddouaneorganisatie een capaciteitsopbouwprogramma in West-Afrika ontwikkeld en vindt overleg plaats over steun aan regionale samenwerking in Oost-Afrika. Er wordt een bijdrage geleverd van EUR 11 mln aan de nieuwe *Trade Facilitation Facility*, waarmee de Wereldbank wil inhaken op concrete projectaanvragen uit ontwikkelingslanden op het terrein van handelsfacilitatie.

input markten

- De tweede fase van het **MIR** (*Marketing Inputs Regionally*)-programma van IFDC ter verbetering van de werking van landbouwinputmarkten in West-Afrika is voor EUR 10 miljoen goedgekeurd, verspreid over vijf jaar.

- Op 9 januari 2009 is een groot aantal actoren in Nederland op het terrein van voedselzekerheid en overdrachtsmechanismen bijeen geweest. In gezamenlijk overleg is besloten om zich te richten op 5 deelterreinen, namelijk toegang tot voedsel, *productive safety nets* en *cash for work*, betaling voor milieudiensten, duurzame landbouw en capaciteitsversterking. Voor al deze deelterreinen zijn interventies uitgewerkt en hebben de betrokken organisaties een *lead organisation* aangesteld om de plannen per deelterrein verder te concretiseren.
- Het **PSNP** (*Productive Safety Net Programme*) van ambassade Addis Abeba is goedgekeurd. Hierop is in 2008 EUR 15 miljoen uitgegeven en is voor 2009 EUR 10 miljoen voorzien. Het in Rwanda lopende *Labour Intensive Public Works Programme*, tweede fase bedraagt EUR 25 miljoen. Deze intensiveringen worden gebruikt voor de *cash for work* component (voor 25.000 mensen), rehabilitatie en aanleg van terrassen (respectievelijk 240 en 125 ha) alsmede drooglegging van moerassen, de aanleg van wegen (338 km) en het stimuleren van de oprichting van SME's (100).
- De bijdrage aan WFP is verhoogd met EUR 12,8 miljoen tot EUR 40 miljoen op jaarbasis. Daarnaast is er een extra eenmalige bijdrage van EUR 8 miljoen verleend aan WFP in verband met de gestegen voedselprijzen (Afghanistan EUR 1,5 miljoen, Burundi, Tsjaad, Oeganda, Zimbabwe, Somalië en West Afrika elk EUR 1 miljoen, Nepal EUR 0,5 miljoen). Naast de verhoging van de kernbijdrage van Nederland aan WFP op jaarbasis, is ook de achtste ronde van de middelenaanvulling 2010-2012 van IFAD afgerond. De toezeggingen waren gemiddeld 67% hoger dan bij de zevende middelenaanvulling 2008-2010. Nederland heeft besloten het Nederlandse aandeel op 6,25% te handhaven wat vanaf 2010 neerkomt op een bijdrage van EUR 17 miljoen op jaarbasis.